

počelo, ali ne kaj takega, kar postave zapovedujejo, opustilo, se ne more od nikogar odgovor tirjati.

(Dalje sledi.)

Potovanje po Laškem.

Spisal M. Verné.

18. pismo.

Dragi prijatelj!

Iz Rima 5. julia 1847.

Nazaj v mesto pridši sim ogledal pod verham v dolini podertine Maksencjeviga okroglega, in potem, nekoliko bliže mesta na desni Bakov tempeljček, poleg kteriga je na zalim gričku prav prijazna lozica vedno zeleniga drevja. Pod tem gričkam je studenec, kamor se je hodil Numa k Egerii modrosti učiti.

Na drugim griču ne dalječ od tod je drugi tempeljček nekiga malika, ki ga nisim poznal. Mož, ki mi ga je kazal, mi ni vedil razun iména nič povedati, in še iména ne prav, ker je terdil, de je „Tempio del Dio ridicolo“. To pa mi ni šlo v glavo, in ko domú pridem, iščem po bukvah, ter najdem, de je res „Tempio del Dio“ — tode ne „ridicolo a ridendo“, temuč „ridicolo a redeundo“, ker so ga bili Rimljani Bogu v zahvalo sozidali, de je tū Hanibala vernil, ki se je bil po strašni bitvi pri Kanah mestu tako približal, de ga je mende iz tega griča ogledoval.

Potem me je silno mikalo, tudi tisti grič viditi, ki ga še kakor nekdej „Monte sacro — Mons sacer“ (sveto goro) imenujejo. Zatoraj grém skozi vrata, ki so jim nekdej „Porta Nomentana“ djali, in ki jih že dolgo papežu Piju IV. v čast „Porta Pia“ imenujejo. Poleg nomentanske ceste je precej dalječ od mesta starodavna cerkev svete Neže, in blizo cerkve zala okrogla kapelica, ki jo je cesar Konstantin sozidal. V ti kapelici je bil nekdej krasni grob cesaričine Konstance; zdaj pa je prazna, ker so znamenito mertvaško skrinjo (Urne) iz silno terdiga rudečiga kamna, ki mu porfir pravijo, v vatikanski muzej prenesli.

Na ti cesti sim tudi sedanjiga sv. očeta papeža Pija IX. vidil, ko so se bili sprehajat pripeljali. Zunaj mesta so jo peš tako čversto mahali, de sim jih komaj dohajal. Lep in terdin možak so; napravljeni so bili v belim talarji z rudečim, pa ne trivoglatim, ampak okroglim klobukam. Deset konjikov plemenite straže (Guardia nobile) jih je spremljalo. Od sv. očeta Pija IX. bo gotovo še veliko slišati, zakaj hrup veselja je za to, de je Rimljanam perve dni maliga serpana narodsko stražo dovolil, prevelik, de bi se brez družih nasledkov pomiril. Bog daj, de bi sila nezmerno vpitje „Eviva Pio IX.“ tudi resnično bilo — ali z ljudskim čišlanjem in povzdigovanjem je čudna reč — danas „Hosana“ — jutro „Crucifige“ *).

Ko so se papež vernili, sim jo hitrejši naprej potegnil, de bi še pred mrakam imenitni hribček „sveto goro“ ogledal, kamor sim se bil namenil. Tū pridem do reke, ki so jo nekdanji Rimljani Anién imenovali; dan današnji pa ji Teverone pravijo. Čez reko pelje zidan, nekdej na obéh koncih z vojnim tabram vterjen most; in precej poleg reke je — ne hrib, kakor sim menil, temuč reven, komaj nekoliko sežnjev visok griček, ki bi ga človek še ne pogledal, ako bi ne bil zgodovinske imenitnosti. Na ta griček je bilo namreč v letu 261 po sozidanji Rima od gospôde (patricijev), hudo zatirano in od njih večkrat goljufano ljudstvo (plebejci) zbežalo, ker ni hotlo dalje taciga terpinčenja terpeti. Ko pa ošabni plemenitaži vidijo, de brez ljudstva, čeravno revniga, ki se je za-nje trudilo in bojevalo, živeti nemorejo, ga prosijo in mu hribe in doline obetajo,

*) Te v letu 1847 pisane besede so se zares spolnile! Vred.

de bi nazaj prišlo; — pa le Meneni Agripa, kteriga je starašinstvo na sveto goro k vbežnikom poslalo, jih je z lepo priliko o človeških udih pregovoril, de so se v mesto vernili. „Čujte eno prigodbo Rimljani!“ — jih nagovori njih ljubljeneec. — „Enkrat so se spuntali udje života zoper želodec. Niso hotli dalje terpeti, da le on bi v sladki lenobi v sredi trupa počival, drugi udje pa bi ga pasti in nositi morali. Odpové se tedaj vsak ud svojimu opraviu. Roki niste hotle nobene jedi več k ustam nositi, usta se ničesar dotakniti in zobje nič več zvečiti. Nekoliko časa so se vèdli udje po tem naklepu. Ali kmalo spoznajo, da so si sami sebi v škodo. Čutili so namreč, da želodec sok povžitih jedí razdeluje po vsih udih in tako vsim moč in dobrovoljnost deli. Opu-stili so sovraštvo in se sprijaznili spet z želodcem“. Vbežniki so razumeli pomembo tega govora in se po sklenjeni pogodbi spet vernili v Rim. Kmalo pa se hudo terpinčenje sopet ponovi; v letu 305 so vnovič na ta grič bežali. O tem drugim begu je lepa Virginia nemilo poginila.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Lutomera na spod. Štaj. 24. aug. Včeraj i denes je bila preskušnja (izpit) naše šolske mladine. Z veseljem morem naznaniti, da učenci, posebno 2. razreda, so se vèrlo obnasali i pokazali, da druzega časa o pretekli šolski godini niso hman trosili.

Pričo nektare duhovne i svetske gospôde, i silo malo, samo izvanjskih vasničkih staršev, so odgovarjali učenci i učenke marljivo razločno iz predpisanih predmetov in pokazali u svojih lepopisnih listih vajo slovenske i nemške pismenosti, vezbo sostavkov u obojih jezicah, u računstvu itd.

Iz nerednih nauk, kakor zemljopisja, reje sadunosnega drevja i vežbe narodnega petja smo bili z odgovori učencev jako zadovoljni. Kazali so nam trije dečki požlahenje drevés po zdevanji (šiftanji), očenji (okuliranji) i starem, pri nas navadnem kalavnem ceplenji — na debelem stebelu.

Kakor že lani so nas tudi letos učenci i učenke 2. razreda celo šolsko godino s sladkimi glasi petja dostikrat razveselovali, posebno pa denes (nemorem zamolčati) so nam zraven 3 nemških slovensko „Sabotna večer“, „Svetek“ i „konec šolskega leta“ tak milo zakrožili, da u slednem očesu nazočih staršev i domorodcev so igrane solze radosti serčne.

Po doveršenem izpitu je jeden učenec Škrlec iz Pristave pod Lutomerom stopil naprej, i u namenu vsih svojih součencev i součenk s sledečo zahvaloj se poslovil:

„Naj primejo visoko vredni g. okrožni dekan, kakor okrajni nadzornik naše šole, pa tudi oni mnogočastiti gospod okrajni poglavar, našo serčno zahvalo zato, da so blagovolili naš dnešni izpit svojoj nazočnostjoj počastiti. Naj blagovolijo z našimi slabimi znanostmi denes zadovoljni biti! Slovesno Jim obečamo, za nadalje napre u naukih i dobrem zadržanji marljivo iskreno napredovati. Naj še tudi prihodnjič naši slabi školi svoje ljubezni ne izkratijo. Velik je Njihov trud za nas učence, pa tudi neizrečljiva je zahvala, ktero mi do Njih, visokovredni! u svojem dečinskem sercu občutimo.

Tudi Vam, dragi očeti i matere, koji ste nas kakor skrbni starši marljivo u školo pošiljali, naučiti se neobhodno potrebnih nauk za naše prihodnje življenje, jaz denes u imenu vsih svojih součencev i součenk druzega réči ne zamorem, kakor naj Vam bode za vse vaše velike trude i przadevanja plačilo naša preserčna zahvala!

Vam pa, moji dragi součenci i součenke! imam

*) Ne znam, gde so bili starši naših varaških otrok posebno več gospodčke strani, da niso mogli k izpitu (preskušnji) doiti? Pis.

denes kakor na koncu našega šolnega leta to posebno na serce položiti: ne pozabite na tote lepe i za vaše prihodnje življenje koristne i potrebne nauke, koje si ste v tem tečaju leta pridobili. Skažite se z lepo i krščansko obnašo pokorni velečastnemu gospodu okrožnemu dekanu, svetskimi gosponom, našim šolskim učiteljem i ljubim staršem sploh zahvalni.

Zdaj pa še enkrat nas vse u milost nazočnih prečastitih gosponov serčno priporočim. **Z Bogom**“.

Potem je sledilo obdarovanje pridnih šolarjev, kojih broj je prece narasel.

Tak smo lepo sklenili šolsko godino. Za tem še en pristavek o zadevah naše učilnice:

Že 1. maja 1850 je umrl gosp. dr. Joan Gottweis, nekdanji najemnik Branečkega posestva. V dokaz svoje ljubavi do slovenskega naroda je sporočil u svoji oporoki, da naj se učilnici u Lutomeru 4. razred ustanovi, in v temelitvo tega 4000 fl. u srebru nakloni; učitelj naj bode zavezan, nauke u slovenskem i nemškem jeziku prednašati. Od tega časa že ste več ko 2 godini pretekle; pa nič se še ne čuje kako in kadaj se bo volja blazega domorodca spolnila. Želeli bi zvediti kako je o tem.

Kako silo potreben bi bil za našo okolico 4. razred ali barem 3. razred, kojom bi bili potrebiti predmeti prikopljeni, kaže nam naše vsakdanje življenje. Imamo u našem okraji mnogo rokodelcov, kao n. p. zidarov, tesarov, kovačev, klučarov, mlinarov, i vsakojakih umetvorov, kojih dečki gotovo u nedeljah bi tukaj z veseljem u risanju čas kratili.

Kar grozdno boleznin dotiče, jaz za zdaj drugzega ne morem reći kakor da je pri nas u goricah od te bolezni dosihmal ni kaj najti. Samo na tersih, kao brajde nasajenih i u vertu v gnojno zemljo posajenih se je prikazalo, da grozdje i listje se vidi z neko plesnino, pa vidi se tudi, da jagode narašujuje i plesnina se pomenšuje. O tem drugokrat več.

J. D. H.

Iz Zagorja na Notranjskem. — 1. Da ni varno otrok puščati v nemar, naj kodar čejo hodijo, smo zvedili žalibog! pri nas ne davno. Deklica sedem let stara, gré po germovji rožic naberat. Zagleda eno lepo, ter hiti po-njo. Ker je ne more pri verhu utergati, jo poprime bolj spodej; ali strašan gad jo vpiči v perst. Roka jame zatekati, dekllica pa spati. Ko so jo prebudili, jim reče: Pustite me, jez sim zaspana. Mati ji berž preveže roko, jo spijočo položi v pletenico, ter jo nese k častitemu g. fajmoštru Mlakarju. Ta so ji obvezali rano z astringentnim izlečkom, in ji ga tudi vžiti dali; ker je pa nekoliko zopern, ga je naglo nazaj vergla. Nič ni pomagalo materno pomilovanje: Pij, dete, pij, če ne boš umerlo! Otrok le ni hotel piti. Verli gospod so pa že pred, in sicer nalašč za otroke astringentno ali prav za prav inulo germanico po homeopatsko (I. zreče) pripravili, in ji to dali, kar je, zarad sladkobe rada vžila. V saboto pride mati se zahvaliti in povedati, da je dekllica, razun na persti, popolnoma zdrava.

Gospodje, ki z astringentno kačji pik zdravite, ošpogajte si za otroke homeopatsko pripravljeno, ker se oni z navadnim izlečkom v več meri nikakor ozdravljati ne dajo, če se še niso pameti zavedili!

V 63. listu I. N. „v dopisu iz Postojne“ omenjena žena iz Vovč, ne iz Zagorja z nespametno prevezano nogo je teden po vpiku do malega ozdravela. Tudi to vpičeno otročje, kteremu je mati po neumni šegi ročico prevezala, je iz Koritnice, uro od Zagorja doma. Pri nas imamo po hvale vrednim prizadevanji gosp. fajmoštra že 6 let gotov, dostojin pomoček zoper kačji strup v astringentni.

Iz Ljubljane. V 43. delu deželnega zakonika se bere sledeći razglas c. k. deželne šolske oblasti za Krajnsko:

„Visoko c. k. ministerstvo za bogočastje in uk je z razpisom 19. julia 1852, št. 5365, napravo popolne nižje realne šole s tremi leti v Ljubljani dovolilo, ki se bo s pričetkom prihodnjega šolskega leta 1852/53, to je, z mescom oktobrom t. l. začela.

Ta visoka naredba se da s pristavkom sploh vediti, da bo vsak učenec pri vpisu v šolo 2 goldinarja vpisnine in vsako leto 8 gold. šolnine plačati imel, če ne bo po postavah šolnine oprosten. Šolnine oprosteni zamorejo pa samo taki učenci biti, kteri v šoli prav dobro napredjejo in kteri ali kterih starši so res vbožni in svojo vbožnost dostojno skazati zamorejo“.

Novičar iz mnogih krajev.

Po sklepu cesarskim od 3. t. m. se bo 80 milionov gold. za državne potrebe na posodo vzelo proti temu, da se bo 5 od 100 činža plačevalo. Kdor se tega zajema (posojila) vdeleži, prejme za vloženi znesek državno obligacio; nar manjši znesek, s kterim je mogoče se tega posojila vdeležiti, je 1000 fl. v bankovcih in družim popirnim denarji; prostovoljno vpisovanje za to državno posojilo se začne 9. dan in sejenja 18. dan tega mesca. Posebni namen tega posojila je: državni dolg pri Dunajski banki znižati, državni papirni denar zmanjšati, železnice zidati in za državne potrebe prihodnjega leta skrbeti. — Okoli Buda-Pešta je veliko šotorišče cesarske armade, ktero pride tudi svitli cesar ogledat. Bolj pozneje v jeseni bo enako šotorišče tudi poleg Olomuca. — Za advokate (cesarske dohtarje) na Ogerskim, Horvaškim, Slavonskim, v Temeškim banatu in Serbski vojvodini je prišla nova postava na dan. Vsak advokat mora biti od c. k. ministerstva pravosodja za to opravičen; pravico pa zadobi, ako je dohtar pravosodja, austrijsk državlján, polnoleten, neomadeževane obnaše in po preskušnji poterjen; — plačila ti advokati ne smejo terjati po pôlah popisanih popirja ali po številu pravnih dní, ampak po resnični poslužbi. — Dunajski časniki pripovedujejo, da se bojo posamne opravila sedanjega c. k. ministerstva kupčije in državnih stavb prihodnjič c. k. vojaškim oblastim izročile; višji nadzorništvo železnice bo nek prejel feldmarsallajtenant baron Legedič, vodnih zidanj fml. baron Coronini, pošt generalmajor žl. gosp. Urban, telegrafov fml. žl. gosp. Hauslab. — Ker vozniki (furmani) dostikrat le iz razvujdanosti ceste poškodujejo, je cestnim vradnijam naukazano, jih zatožiti političkim kantonskim gosposkam. — Dela na železnici čez goro Semering (med Austrijo in Štajarsko) se tako pospešujejo, da se bo prihodnjo jesen že ta železnica odperla. — C. k. kantonskim gosposkam je naukazano, duhovske oblasti v vsih šolskih rečeh krepko podpirati. — Pariški nadškof Sibour je prišel na Dunaj, odkodar gré tudi v Prago ončasnjega nadškofa obiskat. — Te dni se pripeljali iz Amerike (iz Noviga Jorka) neko mašino, ki tlači (preša) seno tako, da kup sena po ti tlačivnici stlačeniga le 5. del prostora potrebuje in je tako za prevožnjo kaj pripravno. — Krompír je začel letos v več krajih v drugi polovici augusta gnjiti.

Današnjim Novicam

je pridjano c. k. ministerstvu predloženo naznanilo Krajnske kupčijske in obertnijske zbornice v zadevah kupčijstva, obertnijsstva in rokodelstva na Krajnskem v letu 1851. Ker nam to »naznanilo« veliko znamenitiga razodene, ga brati priporočimo vsim, kterim je za kupčijo, obertnijo in rokodelstvo domovine naše mar.

Vred.